

dr hab. prof. UŚ Maciej Szpunar
Katedra Prawa Cywilnego
i Prawa Prywatnego Międzynarodowego
Uniwersytet Śląski w Katowicach

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

mgr Magdaleny Majewskiej-Adamskiej

pod tytułem

„Prawne aspekty polityki transportowej Unii Europejskiej”

napisanej pod kierunkiem
dr. hab. prof. UwB Macieja Perkowskiego

sporządzona
na wniosek Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

1. Temat pracy

Rozprawa doktorska mgr Magdaleny Majewskiej-Adamskiej została zatytułowana „Prawne aspekty polityki transportowej Unii Europejskiej”. Muszę się przyznać, że przystępując do lektury tak zatytułowanej rozprawy doktorskiej miałem pewne obawy. Pojęcie polityki transportowej jest pojęciem bardzo wieloznacznym. Nie ogranicza się ono do zagadnień uregulowanych w tytule VI części trzeciej traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który określa przede wszystkim podstawy kompetencyjne w odniesieniu do wspólnej polityki transportowej. Problematyka szeroko rozumianego transportu stanowi przedmiot zainteresowania najrozmaitszych dziedzin prawa Unii Europejskiej.

Ponadto użyte w tytule rozprawy sformułowanie „prawne aspekty” może sugerować, że Autorka zamierza zwrócić uwagę na kilka wybranych przez siebie aspektów prawnych prawa transportowego Unii Europejskiej. Taki zabieg mógłby być trafny, o ile nie miałby on charakteru przypadkowego i wpisywałby się w cel badawczy rozprawy doktorskiej.

Uspokoiła mnie dopiero lektura wprowadzenia do rozprawy doktorskiej, w której Autorka precyzyjnie wyjaśniła cele rozprawy doktorskiej oraz przyjętą przez siebie metodę badawczą. Podkreśliła ona, że przedmiotem rozprawy doktorskiej jest „uchwycenie genezy” polityki transportowej oraz procesu jej tworzenia, instytucjonalizacji oraz jej funkcjonowania. Autorka stawia sobie szereg pytań, spośród których najważniejsze to:

- czy polityka transportowa wpisuje się w klasyczny podział polityk Unii Europejskiej?
- jakimi priorytetami i celami kieruje się Unia Europejska w obszarze transportu?
- jak postępujący proces integracji europejskiej, w tym przystępowanie kolejnych państw, wpływał na rozwój polityki transportowej?
- jakie jest miejsce Polski w polityce transportowej Unii Europejskiej?
- jaki wpływ wywarła i nadal wywiera integracja europejska na polski transport?

Autorka stawia sobie także bardziej ogólne pytanie, w jakim stopniu istniejące rozwiązania prawne polityki transportowej Unii Europejskiej odpowiadają wymaganiom społeczno-politycznym oraz w jakim zakresie wymagania te wpłynęły na obecny kształt rozwiązań prawnych.

W celu udzielenia odpowiedzi na tak postawione pytania Autorka proponuje zastosowanie metody historycznej, formalno-dogmatycznej, a także analizy ekonomicznej. Autorka wskazuje na swoje doświadczenia praktyczne, co znajduje swoje odzwierciedlenie w kilku fragmentach pracy.

Nie mam zatem wątpliwości, że w świetle tak precyzyjnie zdefiniowanego celu badawczego rozprawy doktorskiej, Autorka mogła sobie pozwolić na bardzo ogólne sformułowanie tytułu rozprawy. Autorka wyjaśniła również, na czym ma

polegać ów „aspekt prawny”. Nie chodzi tu o kompleksową analizę ram prawnych polityki transportowej, co byłoby chyba zadaniem niewykonalnym, lecz o uwzględnienie rozwiązań prawnych przy dokonywaniu analiz politycznych i gospodarczych. W ten sposób rozprawa doktorska nie traci w żadnym stopniu swego waloru, którym jest analiza prawna. Stanowi ona znakomity przykład uchwycenia oddziaływania regulacji prawnych na proces decyzyjny i na realia gospodarcze.

Z powyższych względów wybór tematu rozprawy uważam za trafny.

2. Systematyka pracy

Rozprawa doktorska mgr Magdaleny Majewskiej-Adamskiej składa się z wprowadzenia, siedmiu rozdziałów oraz podsumowania. Rozprawę doktorską kończy wykaz „dokumentów”, orzeczeń sądowych, bibliografia, wykaz tabel i wykresów oraz wykaz skrótów. Całość rozprawy ma 327 stron.

Rozdział I stanowi ogólne wprowadzenie do problematyki transportu. Autorka zdefiniowała w nim podstawowe pojęcia oraz omawia znaczenie transportu dla gospodarki, a szczególnie dla gospodarki Unii Europejskiej.

Kolejny rozdział został poświęcony analizie pojęć polityki, polityki transportowej i prawa transportowego.

Rozdział III dotyczy w pierwszej kolejności historii tworzenia regulacji europejskich w dziedzinie transportu. Dokonano także analizy zmian tych regulacji na przestrzeni lat. W dalszej kolejności Autorka starała się wykazać, które spośród regulacji Unii przetrwały próbę czasu, a które musiały być nowelizowane.

Rozdział IV został poświęcony źródłom prawa transportowego Unii. Chodzi zarówno o prawo pierwotne, jak i prawo pochodne. Autorka dokonała także analizy niektórych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości UE.

W rozdziale V zamieszczono rozważania dotyczące aspektów instytucjonalnych prawa transportowego UE. Dotyczą one zarówno procedur tworzenia prawa, jak i jego egzekwowania.

Rozdział VI został poświęcony aktualnym problemom polityki transportowej Unii. Autorka odniosła się w nim do problematyki implementacji prawa Unii w państwach członkowskich, jak i do niektórych bieżących problemów politycznych, jak na przykład niemiecka ustawa o płacy minimalnej czy kontyngenty przewozowe narzucane przez Rosję. Zastanawia mnie jedynie sposób, w jaki sformułowano tytuł tego rozdziału. Jest on bowiem niemal tożsamy z tytułem rozprawy doktorskiej.

Rozdział VII dotyczy polityki transportowej UE z perspektywy Polski – jako kraju członkowskiego. Autorka potraktowała to zagadnienie dosyć szeroko i zadała sobie ogólne pytanie, w jaki sposób decyzje podejmowane w Brukseli kształtują polską politykę transportową. Omówiła ona także rolę funduszy europejskich w polskiej polityce transportowej.

3. Ocena systematyki pracy i zawartości merytorycznej poszczególnych rozdziałów

Systematyka pracy nie nasuwa żadnych zastrzeżeń. Autorka doskonale wyjaśniła przyjętą przez siebie metodę badawczą. Nie mam wątpliwości, że poszczególne rozdziały składają się na spójny wywód.

Mam wątpliwość, czy rozważania Autorki nie są zbyt ogólne. Podjęła się ona bowiem omówienia zagadnień, które albo bardzo luźno albo w ogóle nie są związane z tematem rozprawy doktorskiej. Można, na przykład, zrozumieć konieczność wyjaśnienia pojęcia „polityka” (s. 31 i n.) – skoro jest ono zamieszczone w tytule rozprawy – ale mam już wątpliwość dotyczącą celowości omawiania innych zagadnień. Dotyczy to chociażby rozważania zmian instytucjonalnych przyjętych w Traktacie z Nicei (s. 72) czy zasad funkcjonowania komisji Parlamentu Europejskiego (s. 136 i n.). Mam wrażenie, że rozbija to nieco tok wywodów. Są to przy tym zagadnienia oczywiste dla każdego prawnika zajmującego się prawem Unii, a każdy innych czytelnik rozprawy doktorskiej może sam zaznajomić się z tymi zagadnieniami w bardzo prosty sposób. Zresztą rozważania Autorki są w takich przypadkach i tak bardzo wybiórcze.

W tekście rozprawy doktorskiej można odnaleźć także inne przykłady tak zwanych „wypełniaczy”. Na przykład na stronach 158-166 mamy skopiowany tekst prawny, który nie wnosi wiele do wartości merytorycznej rozprawy.

Za istotne uważam rozważania Autorki w ramach rozdziału drugiego, które są zatytułowane „polityka transportowa a prawo transportowe Unii Europejskiej” (pkt 2.4). Z punktu widzenia rozważań prawnych, za najbardziej wartościową część rozprawy doktorskiej uważam rozdział IV dotyczący systematyki podstaw prawnych polityki transportowej Unii Europejskiej. Autorka umiejętnie dostrzegła relacji pomiędzy poszczególnymi regulacjami i bardzo przejrzyście je opisała. A trzeba zauważyć, że nie jest to problematyka łatwa. Po pierwsze, zakres wyłączenia transportu z ogólnych przepisów dotyczący podstawowych swobód wspólnotowych nie jest oczywisty. Po drugie, równie mało oczywiste są relacje pomiędzy poszczególnymi uregulowaniami prawa pochodnego, na przykład w odniesieniu do dyrektywy usługowej. Autorka dokonała pod tym kątem interesującej analizy orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. To, że nie wyprowadziła jednoznacznych konkluzji wynika wyłącznie z tego, że byłoby to zadanie niewykonalne. Pytanie, czym jest transport w konkretnym przypadku, budzi i będzie budziło wątpliwości.

Odniesienia do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości zabrakło mi w rozdziale VI zatytułowanym „Polityka transportowa Unii Europejskiej. Problemy prawne praktyki”. Autorka dostrzegła co prawda problematykę konwencji montrealskiej o ujednoczeniu niektórych zasad dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego, to jednak pominęła ważne orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości dotyczące stosowania tej konwencji w Unii Europejskiej. Autorka mogła także odnieść się do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości na tle stosowania rozporządzenia 261/2004 ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów.

Za wartościowe uważam dostrzeżenie przez Autorkę wielu aktualnych problemów prawa transportowego Unii Europejskiej. Dotyczy to chociażby sporu dotyczącego niemieckiej ustawy o płacy minimalnej czy też wątpliwości

związanych z budową portu lotniczego Gdynia-Kossakowo. Choć w tym ostatnim przypadku mamy do czynienia nie tyle w wątpliwościami zakresie prawa transportowego, lecz z problematyką pomocy państwa.

Nie mam wątpliwości, że cel badawczy rozprawy doktorskiej został zrealizowany. Autorka dokonała przejrzystej rekapitulacji swoich rozważań w części zatytułowanej „Podsumowanie”. Mimo, że praca ma charakter bardzo ogólny, to Autorka dostrzegła wiele istotnych problemów. Jako przykład niech posłuży dostrzeżenie przez nią zagadnień polityki transportowej z funkcjonowaniem podstawowych swobód rynku wewnętrznego. Nie da się ukryć, że właśnie na tym tle toczy się spór dotyczący wizji rynku wewnętrznego, który dzieli „stare” i „nowe” państwa członkowskie.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje fakt, że rozprawa doktorska jest napisana w sposób bardzo przystępny. Autorka bardzo często ilustruje rozważane zagadnienia orzecznictwem oraz przykładami praktycznymi. Dzięki temu rozprawa doktorska jest przejrzysta, a czytelnik nie ma wątpliwości, że Autorka umiejętnie porusza się w, niełatwej przecież, problematyce prawa transportowego. Takiego rodzaju przejrzystość wywodu nie jest regułą w polskiej doktrynie prawa Unii Europejskiej.

4. Styl wypowiedzi, elegancja językowa i redakcja pracy

Rozprawa doktorska została napisana poprawnym stylem. Tok wywodów jest zrozumiały i przejrzysty. Autorka unika powtórzeń oraz formułuje swoje myśli w sposób precyzyjny i syntetyczny.

W treści rozprawy doktorskiej nie doszukałem się istotnych błędów literowych czy interpunkcyjnych. Choć na przykład na stronie 228 zamiast „ujednoczeniu” użyto słowa „ujednostajnieniu”.

5. Ocena zawartości merytorycznej pracy - podsumowanie

Nie ulega wątpliwości, że recenzowana rozprawa doktorska została napisana na przyzwoitym poziomie merytorycznym. Autorka wykazała, że biegle porusza się nie tylko w problematyce prawa europejskiego, ale także prawa międzynarodowego. Jak wspomniałem powyżej, Autorka umiejętnie łączy wątki prawne, ekonomiczne i polityczne.

Wykaz zebranej bibliografii nie jest dosyć obszerny.

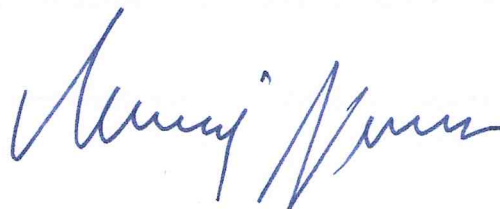
Autorka wykorzystała dostępne akty prawne i dokumenty wskazujące na praktykę organów decyzyjnych.

Rozprawę charakteryzuje wysoki poziom argumentacji prawniczej, umiejętność syntetycznego omówienia cudzych poglądów i precyzja w formułowaniu własnego stanowiska.

Autorka wykazała się elegancją językową.

6. Wniosek końcowy

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska Pani mgr Magdaleny Majewskiej-Adamskiej zatytułowana „Prawne aspekty polityki transportowej Unii Europejskiej” odpowiada zarówno wymogom ustawowym określonym w art. 13 ust. 1 ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U., Nr 65, poz. 595 ze zm.), jak i zwyczajom przyjmowanym w środowisku naukowym dla prac doktorskich.

Katowice, dnia 26 stycznia 2017 roku